

Трећи пут

Иван Вукадиновић*

Основна идеја овог текста је да нема једног за све прихватљивог друштвеног модела, што наши “просветитељи” и остали прозападњаци узимају као свој аксиом. У смислу њеног поткрепљивања навешћу своја сазнања о низу земаља. Та сазнања су можда у неким стварима погрешна, па пробајте да ме исправите. Но, сматрам да ће се тешко доказати како је само парламентарна демократија + “отворено друштво” једини прихватљиви модел. Видећемо да је источно од граица НАТО и ЕУ преовлађујуће нешто друго.

Јапан се сматра верним савезником Америке, мада не претерано ентузијастичним (посебно не у учествовању/правдању ратних операција). Политичко уређење у Јапану после ДСР је парламентарна демократија у којој је Цар само симбол. Међутим, **у Јапану је једна странка на власти већ 50 година**. Можете ли замислити такву ситуацију у Америци или Западној Европи?!? Сигурно, ако би се негде тако нешто и десило да би опозиција била веома фрустрирана и причала би свуда (у иностранству) о недемократској природи своје земље. Не знам да има нечег таквог у Јапану. Осим тога, Јапанци су верни својој традицији и имају свој начин живота који је тешко разумљив западњаку.

Јужна Кореја је сада демократска земља и има смене власти. Није међутим увек било тако. Њено економско уздизање почело је у време диктатуре. Током 25 година транзиције, започете понављам под диктаторским режимом, ова земља се од најсиромашнијих (БДП мањи од 100\$ годишње пер capita) воздигла међу најјаче привреде на свету, “азијске тигрове”. У том периоду, до све пре неколико година, студентске демонстрације у којима изгине и по неколико десетина студената су биле пре правило него изузетак. Понављам чињеницу о **25 година транзиције – Кустурица је једном баш то навео као прави период да се промене полако спроведу**. У супротности са “Зрбији се жури” реформским екстремизмом.

Северна Кореја је указала на правац одбране од империјализма – **потребно је само имати нуклеарно оружје**. Њен систем “Ђуче” одолева свим притисцима и започео је чак економско отварање. Ипак, предвиђа се њено уједињење са Јужном Корејом у земљу која ће бити део кинеске интересне сфере.

Кина неће бити детаљније разматрана сад и овде. О њој сам већ довољно причао.

Вијетнам је још једна комунистичка земља, коју је Светска банка у свом извештају (заједно са Србијом) прогласила за “шампиона (економских) реформи”.

Мјанмарска Унија (бивша Бурма) је држава у којој је војска одбила резултате избора пре неких 15 година и основала покрет који је и даље на власти. Главној

---

* Аутор је директор Центра за модерну детаљанизацију

опозиционарки није помогло ни то што је добила Нобела за мир. И овде је видан економски напредак, уз помоћ суседне НР Кине.

Сингапур има парламентарно уређење, које уопште не смета једној породици да има комплетну власт. **Поједини овдашњи реформски талибани су тражили “сингапурске методе” у Србији, заборављајући да су те методе усмерене ка одржавању владајућег конзервативности (тамо). Уосталом, владар Сингапура је рекао да је кинеска доминација у региону нешто најнормалније, на шта само треба бити спреман.** Он је отворено критиковао западњачки начин живота, или је то можда радио владар суседне Малезије...

Малезија је (уз Турску) једна од две муслиманске земље које немају много нафте, али су ипак постигле “нешто” економски. То је углавном секуларна држава са јаком кинеском мањином која држи многе послове. Током економске кризе 90-их та кинеска мањина је била изложена погромима, а сада “као да ништа није било” – да ли је тако нешто замисливо у Европи или Америци? Економски је Малезија изашла јача него икада – прошле године је избила на десето место по девизним резервама, пошто су престигли Сједињене Државе.

Индија има већ развијене парламентарне институције и воли да се приказује као највећа (понекад и као најстарија) демократија. Американци их понекад тако тетеше да би их придобили, али нису спремни да их рецимо подрже против суседног Пакистана. Анализирајмо, међутим, оно “најстарија демократија”. Да ли се у Европи кастрински систем сматра демократијом? А ако се Индуси тиме хвале, то ипак говори о њима, зар не... **Осим тога, верско-национални нереди у којима гину на хиљаде људи су у Индији “као добар дан”. Да ли је то демократија по европским стандардима? И поред свега, Индија је економски све јача, и уз Кину је доживљавају као реалност.**

Пакистан наводим само зато што Америци не смета да јој главни савезник у региону буде један чисто војни режим који је своју земљу увео у нуклеарни клуб. Толико о Бушовом “увођењу демократије”.

Иран је земља практично ограничене демократије. Власт се стиче на изборима, али кандидатуру мора да одобри теократски “Савет чувара револуције”. Ипак, на последњим изборима је власт узео Махмуд Ахмединежад кога аналитичари нису сматрали фаворитом. А непредвидљивост избора је саставни део демократије? У пракси често и није...

Русија је последња земља коју наводим у овом разматрању. Председник Путин (лидер слободних народа света) говори о “сопственом путу у демократију”. На Западу то често виде као укидање демократије. Идеолог ЛДП-а Ница Смараџић је рекао (као и обично без образлагања) да Русија “није демократска”. У Русији је ограничен и надзиран рад “невладиних организација”. Но, сетимо се како је исти Запад подржавао (понекад и хвалио) Јелцина под чијом се управом Русија умало није распала. **Значи да садашња “недемократска” Русија много боље живи него**

ондашња “демократска”. Подсећам да Русија има девизне резерве од око 150 милијарди долара, председава Г8, а Европа је у великој мери енергетски зависна од ње.

Закључак: Намеће се питање, шта ми имамо са тим? Практично све наведене земље имају јак идентитет, а већина њих није подељена по многим питањима као Србија. Због тога је за Србију у догледној будућности политичко тржиште нешто што нема алтернативу. Уосталом, алтернативе које се помињу (рецимо “сталешка монархија”) су практично бесмислене. Оно што је много горе је покушај увођења демократизма, односно мамузања демократије од стране наметнуте “елите”. Зна се да мислим на чедисте. **Дакле политичко тржиште у Србији нема алтернативу.**

Међутим, мислим да је бесмислено у спољној политици расуђивати земље по томе да ли су демократске (или “демократске”). Демократске земље нам нису донеле много тога доброг. Уосталом, показали су се као веома селективни у свом спровођењу демократије. Показало се и да у међународним односима нема много демократије. Подсећам да је “демократска” Америка у 200 година своје историје извршила више агресија него “недемократска” Кина за 4000 година. **Па што би се држали онда Америке и Европе к’о пијан плота!?!**

Најзад, у домаћем политичком тржишту не видим зашто не би и идеје које по демократији како је сад виде на Западу нису “кошер” имале прођу. Па ако се народ једном определи за њих...

* * *

НОВА ИНДИЈА КУПУЈЕ СТАРУ ЕВРОПУ

Глобализација је кренула у супротном смеру – купац је “Митал стил”, који је у већинском власништву магната рођеног пре 54 године у једном селу на западу Индије у којем тада није било струје, док је предмет куповине дика европске тешке индустрије “Арселор” која је основана 2002, спајањем онога што је остало од француских, белгијских, шпанских и луксембуршких челичана. Свота које је у питању надмашује БНП многих држава 18,6 милијарди евра.

Све је то довољно да већ више од недељу буде једна од главних политичко-економских вести на свим континентима.

Лакши Митал се овим поводом доживљава као симбол главног “мегатренда” с почетка овог века: драматичног економског успона Кине и Индије које на велика врата улазе у прву лигу светског бизниса. (...)

Милан Мишић